

ГНИДЮК

Інна Вікторівна
hnydiuk@meta.ua

УДК 336.143.01

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ
СУЧАСНОЇ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ В
УКРАЇНІ

ДІХТЯРЕНКО

Марія Олегівна
m.dikhtyarenko0245@gmail.comFEATURES OF FORMATION OF MODERN
FISCAL POLICY IN UKRAINE

к.е.н., доцент, ВТЕІ КНТЕУ

студент, ВТЕІ КНТЕУ

У статті проаналізовано основні засади формування бюджетної політики в Україні, розглянуто вимоги і підходи до обґрунтування більш поглибленого її змісту в контексті економічного зростання та зміцнення загальнодержавних фінансів. Окреслено шляхи забезпечення та підвищення ефективності бюджетної політики та її впливу на державний бюджет на основі дослідження теоретичних та оцінки практичних аспектів обраної проблематики. Запропоновано заходи щодо вдосконалення бюджетної політики України на перспективу.

В статье проанализированы основные принципы формирования бюджетной политики в Украине, рассмотрены требования и подходы к обоснованию более углубленного ее содержания в контексте экономического роста и укрепление общегосударственных финансов. Определены пути обеспечения и повышения эффективности бюджетной политики и ее влияния на государственный бюджет на основе исследования теоретических и оценке практических аспектов выбранной проблематики. Предложен ряд мероприятий по совершенствованию бюджетной политики Украины на перспективу.

The article analyzes the main principles of the fiscal policy in Ukraine, the requirements and approaches to the justification of a more indepth its content in the context of economic growth and strengthening state finances are discussed. The ways to ensure and enhance the effectiveness of fiscal policy and its impact on the state budget on the basis of theoretical study and evaluation of the practical aspects of selected issues are identified. A number of measures to improve budget policy of Ukraine in the future is proposed.

Ключові слова: бюджетна політика, економічне зростання, ефективність політики, державні фінанси, податкова політика

Ключевые слова: бюджетная политика, экономический рост, эффективность политики, государственные финансы, налоговая политика

Key words: fiscal policy, economic growth, the effectiveness of the policy, public finance, tax policy

ВСТУП

Бюджетна політика є важливим чинником управлінського впливу інститутів виконавчої влади на сферу державних фінансів та бюджетних відносин. Саме бюджетна політика, що тісно пов'язана з податковою, грошово-кредитною, валютною, інвестиційною, борговою, відіграє провідну роль у забезпеченні економічної та соціальної стабільності, адже в процесі її формування і реалізації стикаються інтереси різних суб'єктів економічних відносин. Ось чому сьогодні досить актуальним питанням для економічних досліджень є науково обґрунтований аналіз сутності бюджетної політики і визначення її концептуальних засад.

Головні теоретичні засади формування бюджетної політики викладені у наукових працях М.Я. Азарова, В.М. Гейця, В.М. Федосова, І.Я. Чугунова, С.І. Юрія та інших. Значним є науковий доробок українських вчених, які досліджують проблеми розробки ефективної бюджетної політики: Л.М. Бабич, В.Н. Опарін, Ф.О. Ярошенко та інші. Але в сучасній економічній науці у визначенні поняття «бюджетна політика», класифікації елементного складу, теоретичному обґрунтуванні специфіки і напрямів її реалізації

немає однозначності, тому багато питань є відкритими та дискусійними.

МЕТА РОБОТИ

Мета дослідження полягає у визначенні шляхів забезпечення та підвищення ефективності бюджетної політики та її впливу на державний бюджет на основі дослідження теоретичних та оцінки практичних аспектів обраної проблематики.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet. При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення інформації.

РЕЗУЛЬТАТИ

Бюджетна політика представляє собою сукупність економічних і адміністративних заходів, що застосовує держава з метою стабілізації та підвищення ефективності національної економіки, використовуючи, головним чином, бюджетні та податкові механізми. В Україні бюджетна політика економічного зростання є основою розвитку держави, зростання добробуту населення, утвердження нових соціаль-

них стандартів. Бюджетна політика завжди була важливим знаряддям впливу на розвиток економіки і соціальної сфери. З її допомогою держава, розподіляючи і перерозподіляючи валовий внутрішній продукт, здійснює вплив на формування структури виробництва, результати господарювання, проведення соціальних перетворень. В умовах трансформаційної економіки роль бюджетної політики економічного зростання значно підвищується, вона стає основним інструментом регулювання соціально-економічних процесів.

Бюджетна політика держави – сукупність форм, методів і напрямів впливу державних органів влади та місцевого самоврядування на бюджетні відносини для ефективного функціонування та подальшого розвитку бюджетної системи.

Бюджетна політика як складова фінансової політики держави є важливим інструментом впливу суб'єкта розподільчих відносин (органів державної влади та місцевого самоврядування) на об'єкт розподілу (валовий внутрішній продукт) для досягнення конкретних цілей стабілізації та розвитку економіки держави.

У сучасній бюджетній політиці на основі чинного законодавства вже застосовується низка елементів бюджетного механізму, які можна вважати ефективними інструментами впливу на розвиток загальнодержавних фінансів в цілому і бюджетної системи зокрема [1]. Разом з тим, залишаються актуальними і на сьогодні запропоновані науковцями Національної академії управління основні принципи побудови бюджетної політики, без впровадження яких навряд чи забезпечуватиметься тісний зв'язок з політикою економічного зростання:

- підтримка та стимулювання господарської діяльності підприємницьких структур різних форм власності з метою та збільшення обсягів їхніх власних фінансових ресурсів, розвитку інноваційно-інвестиційних процесів і створення додаткових робочих місць;

- пошук і постійне вдосконалення форм і методів мобілізації й використання фінансових ресурсів держави для забезпечення відповідних європейському рівню соціальних стандартів;

- забезпечення раціонального використання природних ресурсів, заборона технологій, що становлять загрозу для здоров'я людини [2, 178].

Основні напрями бюджетної політики протягом останніх років розроблені з метою:

- стабілізації національної економіки та формування сприятливого макроекономічного середовища;

- проведення ефективної бюджетно-податкової політики;

- дотримання жорсткої фінансової дисципліни, підвищення рівня прозорості та раціональності бюджетного процесу [4].

Бюджетна політика є досить складним процесом, оскільки має реалізовуватися як сукупність взаємопов'язаних дій. Вона включає заходи у сфері доходів і видатків бюджету, його збалансованості тощо. Серед актуальних проблем сьогоденної бюджетної політики української держави варто назвати такі:

- 1) ефективність бюджетної політики - її висока результативність, здатність бюджетної системи забезпечити виконання найважливіших функцій держави, реалізацію національних інтересів країни, підтримувати баланс між внутрішніми і зовнішніми її інтересами, зміцнювати фінансову безпеку країни, внутрішній соціальний мир і соціально-економічну політику;

- 2) у зв'язку з обмеженістю бюджетних ресурсів, їх дефіцитом порівняно зі зростаючими можливостями їх використання під впливом виникнення нових потреб в умовах глобалізації економіки роль бюджетної політики безперервно зростала;

- 3) збільшилася кількість фінансових інструментів бюджетної політики, вони стали різноманітнішими. Розвивається фінансовий ринок з широким колом нових фінансових інструментів – ф'ючерсів, опціонів, деривативів тощо;

- 4) зросла взаємозалежність грошово-кредитної політики, яка формується Центральним банком України, і фінансової політики Уряду (Мінфін та ін.), що потребує відповідної їх координації;

- 5) найбільше відставання спостерігається у бюджетному плануванні, використанні бюджету, управлінні внутрішнім і зовнішнім боргом, бюджетним дефіцитом, здійсненні контролю і нагляду за функціонуванням фондового ринку;

- 6) якість бюджетного менеджменту має бути кращою, він багато в чому продовжує ґрунтуватись на старих засадах адміністративно-командної системи [3].

Останніми роками бюджетна політика України поступово переорієнтовується на розв'язання економічних та соціальних проблем із використанням різних методів.

Для того, щоб бюджетна політика держави була ефективною, необхідно здійснювати наступні заходи:

- утримання граничного обсягу дефіциту державного бюджету в межах 3% валового внутрішнього продукту;

- збереження з урахуванням податкового законодавства частки перерозподілу валового внутрішнього продукту через зведений бюджет на рівні не вищому, ніж враховано в державному бюджеті України минулих років;

- скорочення боргового навантаження на економіку, у тому числі за підтримки міжнародного фінансування (переважно рефінансування боргу) та управління боргом, що дасть змогу зменшити виплати, пов'язані з обслуговуванням державного боргу в найближчі роки;

- забезпечення економічно обґрунтованого підвищення розміру мінімальної заробітної плати та посадового окладу (тарифної ставки) працівника першого тарифного розряду Єдиної тарифної сітки з урахуванням фінансових можливостей бюджету;

- встановлення розміру прожиткового мінімуму та рівня його забезпечення на основі зростання показників реального сектору економіки та індексу споживчих цін;

- оптимізація видатків державного бюджету на утримання органів влади з урахуванням зменшення контрольних функцій і приведення кількості контро-

люючих органів та їх повноважень у відповідність з європейськими стандартами, перегляду системи органів виконавчої влади за результатами функціонального аналізу [4];

ВИСНОВКИ

Отже, обґрунтоване формування основних параметрів бюджетної політики важливо здійснювати як на кожний плановий і на наступні за плановим два бюджетні роки, так і з подальшим переходом на довгострокове планування. Для цього у бюджетному законодавстві спершу слід чітко визначити поняття «бюджетна політика» та «пріоритети бюджетної політики». З урахуванням зазначених вимог доцільно було б засади побудови бюджетної політики тісно пов'язувати з фінансовим і бюджетним плануванням у контексті взаємозв'язку з економічною та фінансовою політикою на довгостроковий період.

Результати проведеного дослідження свідчать, що в умовах наростання ризиків погіршення економічної ситуації у світі, що знижує потужність зовнішніх чинників економічного зростання України, бюджетна політика в середньостроковій перспективі має стати інструментом реалізації внутрішнього потенціалу зростання. Пріоритетними напрямами в середньостроковій перспективі у бюджетній сфері мають стати: продовження реформ в системі державних

фінансів; підвищення ефективності бюджетної політики та перегляд її окремих пріоритетів; упровадження стимулюючих заходів, спрямованих на пожвавлення економічної діяльності. Реалізація зазначених напрямів створить передумови для забезпечення сталого економічного зростання України, підвищення рівня соціального захисту громадян та покращання якості надання державних послуг.

Список використаних джерел

1. Запаріна І.В. Бюджетний механізм економічного зростання. – К.: Інститут соціально-економічних стратегій, 2012. – 528 с.
2. Лисяк Л.В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально- економічного розвитку України: монографія / Л.В. Лисяк. – К.: ДННУ АФУ, 2011. – 600 с.
3. Лютий І.О. Теоретико-методологічні засади бюджетної політики держави / І. О. Лютий // Фінанси України. – 2012. – № 12(169). – С. 13–19.
4. Основні напрями бюджетної політики [Електронний ресурс]: офіційний сайт Комітету з питань бюджету. – Режим доступу: <http://budget.rada.gov.ua/kombjudjet/control/uk/doccatalog/list?currDir=45077>.
5. Селищев А.С. Макроэкономика / А.С. Селищев; под ред. А.С. Леусского. – СПб.: Питер, 2011. – 440 с.